

XALQ QO'SHIQLARI VOSITASIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARIDA ADABIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH

Islomova Xafiza Azamatovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti doktoranti

Annotatsiya:

Adabiy kompetensiyalar boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun juda muhim, chunki ular yosh o'quvchilarda til rivojlanishi va savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishda asosiy rol o'ynaydi. Ushbu maqola bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida adabiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun xalq qo'shiqlaridan foydalanishning innovatsion yondashuvini o'rganadi. Xalq qo'shiqlari boy madaniy meros sifatida tilni bilish, madaniy ong va ijodkorlikni oshirish uchun o'ziga xos platforma yaratadi. Tegishli adabiyotlarni ko'rib chiqish va amaliy natijalarni ko'rib chiqish orqali ushbu tadqiqot xalq qo'shiqlarini o'qituvchilar ta'limi dasturlariga adabiy kompetensiyalarga yaxlit yondashuvni tarbiyalash uchun integratsiyalashning ahamiyatini ko'rsatadi. Topilmalar xalq qo'shiqlarini bo'lajak o'qituvchilarga yosh ongni samarali ruhlantirish va tarbiyalash uchun zarur ko'nikmalarni shakllantirishda pedagogik vosita sifatida qo'llash muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: adabiy kompetensiyalar, boshlang'ich sinf o'qituvchilari, xalq qo'shiqlari, til o'qituvchi tarbiyasi

Kirish.

Adabiy kompetensiyalar samarali muloqot, tanqidiy fikrlash va madaniy tushunish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarning keng to'plamini o'z ichiga oladi. Boshlang'ich ta'lim sharoitida o'qituvchilar yosh o'quvchilarda ushbu kompetensiyalarni tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Biroq, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida adabiy kompetensiyalarni rivojlantirish o'ziga xos vazifani qo'yadi, bu esa ularning til bilimi, madaniy sezgirligi va ijodkorligini oshirish uchun innovatsion yondashuvlarni talab qiladi. Xalq qo'shiqlari an'anaviy og'zaki adabiyotning ko'rinishi sifatida pedagoglarni ijodiy va madaniy boyituvchi ta'lim tajribasiga jalb etish orqali ushbu maqsadlarga erishish uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyot tahlili.

Xalq qo'shiqlaridan ta'lim muassasalarida foydalanish til rivojlanishi, madaniy ong va hissiy intellektni rivojlantirish salohiyati bilan e'tirof etilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, xalq qo'shiqlarini o'qitish amaliyotiga kiritish o'quvchilarning til ko'nikmalarini oshirish, madaniy o'ziga xoslik tuyg'usini rivojlantirish va ijodkorlikni rag'batlantirish imkonini beradi.

Qolaversa, xalq qo‘shiqlari o‘quvchilarni o‘zlarining madaniy merosi bilan bog‘lashda ko‘prik bo‘lib xizmat qiladi, an‘ana va qadriyatlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

O‘qituvchi ta‘limi kontekstida xalq qo‘shiqlarining integratsiyasi adabiy kompetensiyalarni rivojlantirishga ko‘p qirrali yondashuvni taklif etadi. Pedagoglar bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini xalq qo‘shiqlarini o‘rganish va talqin qilishga jalb etish orqali ularning lingvistik qobiliyatini oshirishi, madaniy bilimlarini kengaytirishi, ijodkorligini ilhomlantirishi mumkin. Qo‘shiq kuylash, matn matnini tahlil qilish, xalq qo‘shiqlarining tarixiy-madaniy mazmunini muhokama qilishda faol ishtirok etish orqali o‘qituvchilar til va hikoya qilish qudratini chuqurroq anglashlari mumkin.

Amaliy natijalar.

Xalq qo‘shiqlarini o‘qituvchilar tayyorlash dasturlariga integratsiyalash turli strategiyalar orqali amalga oshirilishi mumkin, jumladan:

1. O‘quv dasturlari integratsiyasi: O‘qituvchilar ta‘limi dasturlari doirasida til va adabiyot kurslariga xalq qo‘shiqlarini kiritish, til ko‘nikmalari va madaniy xabardorlikni oshirish. O‘qituvchilar tayyorlash dasturlari doirasida xalq qo‘shiqlarini til va adabiyot kurslariga kiritish bo‘lajak o‘qituvchilarning til ko‘nikmalarini va madaniy madaniyatini oshirishning kuchli usuli hisoblanadi. Xalq qo‘shiqlarini o‘quv dasturiga kiritish orqali o‘qituvchilarni tayyorlash dasturlari intiluvchan o‘qituvchilarga an‘anaviy o‘qitish usullaridan tashqariga chiqadigan boy va chuqur o‘rganish tajribasini taqdim etishi mumkin.

O‘quv dasturlari integratsiyasi: xalq qo‘shiqlari orqali adabiy bilimlarni oshirish

O‘qituvchilar tayyorlash dasturlari doirasida xalq qo‘shiqlarini til va adabiyot kurslariga kiritish adabiy kompetensiyalarni rivojlantirishga dinamik yondashuvni taklif etadi. Bo‘lajak o‘qituvchilarni xalq qo‘shiqlarini o‘rganish va qadrlashga jalb etish orqali pedagoglar ularning til bilimlarini, madaniy ongini va ijodkorligini oshirishi mumkin. Ushbu o‘quv dasturini integratsiyalash strategiyasi intiluvchan o‘qituvchilarga an‘anaviy og‘zaki adabiyot orqali til va hikoya qilish kuchi haqida yaxlit tushuncha berishga qaratilgan.

Xalq qo‘shiqlarining o‘qituvchi ta‘limidagi foydalari

- Til bilimi: Xalq qo‘shiqlarini tahlil qilish va kuylash so‘z boyligi, talaffuz va tushunish kabi til ko‘nikmalarini oshiradi.
- Madaniy xabardorlik: Turli madaniyatlarning xalq qo‘shiqlarini o‘rganish bo‘lajak o‘qituvchilarni turli an‘analar, qadriyatlar va qarashlar bilan tanishtiradi.
- Ijod va tanqidiy fikrlash: Xalq qo‘shiqlari matnini talqin qilish, til va adabiyotni chuqurroq tushunishga, ijodiy ifoda va tanqidiy tahlil qilishga undaydi.

Amalga oshirish strategiyalari

- Xalq qo‘shiqlari tahlili: Talabalarga til va madaniyat haqidagi tushunchalarini chuqurlashtirish uchun tanlangan xalq qo‘shiqlarining matni, mavzulari va madaniy kontekstlarini tahlil qilishni topshiring.
- Ijro va talqin: O‘quvchilarning ifodali til ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun talaffuz, intonatsiya va hissiyotlarni ifodalashga e‘tibor qaratib, darsda xalq qo‘shiqlarini ijro etishga undash.
- Madaniyatlararo taqqoslash: Bo‘lajak o‘qituvchilarda madaniy xabardorlik va sezgirlikni oshirish uchun turli madaniyatlarning xalq qo‘shiqlarini solishtiring va taqqoslang.
- Darsni rejalashtirish: Talabalarga xalq qo‘shiqlarini o‘zida mujassam etgan dars ishlanmalarini tuzishni topshiring, bu an‘anaviy asarlarni boshlang‘ich maktablarda til va adabiyot darslariga qanday kiritish mumkinligini ko‘rsatish.

Baholar

- Reflektiv jurnallar: Talabalardan o‘z ta‘lim tajribalari, olingan tushunchalari va o‘rganilgan xalq qo‘shiqlari bilan shaxsiy aloqalarini hujjatlashtirish uchun aks ettiruvchi jurnallar yuritishlarini so‘rang.
 - Taqdimotlar: Talabalardan xalq qo‘shiqlari tahlili va talqinlarini tengdoshlariga taqdim etishni talab qilish, tanqidiy fikrlash va muloqot qobiliyatlarini rag‘batlantirish.
- Ushbu o‘quv dasturini integratsiyalash strategiyasi xalq qo‘shiqlarini o‘rganish va qadrlash orqali bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining adabiy malakalarini oshirishga qaratilgan. Ushbu an‘anaviy asarlarni til va adabiyot kurslariga kiritish orqali o‘qituvchilar ta‘limi dasturlari intiluvchan o‘qituvchilarga tilni bilish, madaniy xabardorlik va ijodkorlikni rivojlantiradigan boy va chuqur o‘rganish tajribasini taqdim etishi mumkin.
2. Tajribali o‘rganish: bo‘lajak o‘qituvchilarga amaliy tajriba berish maqsadida xalq qo‘shiqlarini kuylash, tahlil qilish va ijro etishni o‘z ichiga olgan amaliy mashg‘ulotlar, seminarlar va sayohatlar tashkil etish.
 3. Hamkorlikdagi loyihalar: Ijodkorlik va innovatsiyalarni rag‘batlantirish maqsadida xalq qo‘shiqlari asosida dars rejalari, resurs materiallari va o‘quv qo‘llanmalarini yaratishni o‘z ichiga olgan hamkorlikdagi loyihalarni rag‘batlantirish.
 4. Jamiyatning faolligi: an‘anaviy xalq qo‘shiqlarini o‘rganish va asrab-avaylash, bo‘lajak o‘qituvchilarda madaniy mas‘uliyat hissini tarbiyalash uchun mahalliy jamoalar va madaniy tashkilotlar bilan hamkorlik aloqalarini o‘rnatish.

Xulosa:

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida xalq qo‘shiqlari orqali adabiy qobiliyatlarni rivojlantirish o‘qituvchilarning ta‘lim dasturlarini boyitish va boshlang‘ich maktablarda til

o'qitish sifatini oshirish uchun qimmatli imkoniyatdir. Xalq qo'shiqlarini pedagogik amaliyotga singdirish orqali pedagoglar izlanuvchan o'qituvchilarda tilga, madaniyatga, ijodga chuqur hurmat hissini tarbiyalashlari mumkin. Ushbu innovatsion yondashuv nafaqat adabiy kompetensiyalarni oshiribgina qolmay, balki madaniy o'ziga xoslik tuyg'usini va jamoatchilik ishtirokini rivojlantiradi, o'qituvchilarni yosh o'quvchilarni samarali ilhomlantirish va o'qitish uchun tayyorlaydi. O'qituvchilar tayyorlash dasturlari doirasida xalq qo'shiqlarini til va adabiyot kurslariga integratsiyalash bo'lajak o'qituvchilarning adabiy malakalarini oshirishda qimmatli yondashuv hisoblanadi. Izlanuvchan o'qituvchilarni an'anaviy og'zaki adabiyotning boy gobelenlariga singdirish orqali ushbu o'quv dasturini integratsiyalash strategiyasi tilni bilish, madaniy xabardorlik va ijodkorlikni rivojlantiradi. Xalq qo'shiqlarini o'rganish va talqin qilish orqali pedagoglar yosh o'quvchilarni ilhomlantirish, sinfda til va adabiyotga mehr uyg'otish uchun yaxshi jihozlanadi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, xalq qo'shiqlarini o'qituvchilar ta'limi dasturlariga kiritish nafaqat til ko'nikmalari va madaniy ongini oshiribgina qolmay, balki inson ifodalarining xilma-xilligi va hikoya qilish an'analarni chuqur qadrlashni tarbiyalovchi o'zgartiruvchi pedagogik yondashuvdir.

Foydalanilgan adabiyotlarL

1. Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. - T.: "O'zbekiston", 2017 y., - 592 b
2. Aliev A. Ma'naviyat, qadriyat va badiiyat. - T.: Akademiya, 2000. 4. Alaviya M. O'zbek xalq qo'shiqlari. T., 1959.
3. O'zbek folklori ocherklari. Uch tomlik. 1-tom. T.: «Fan», 1998. Qodirov B. Komil inson tarbiyasining pedagogik asoslari. -T.: Mehnat, 2001. -195 b.
4. Quronov M. Maktab ma'naviyati va milliy tarbiya. - T.: Fan, 1995.-117 b.
5. Ortiqov O. R. MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLAR JARAYONIDA MAFKURAVIY IMMUNITETNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI (OLIY TA'LIM MUSSASALARI MISOLIDA) //Экономика и социум. – 2022. – №. 3-2 (94). – С. 1130-1135.
6. Ortiqov O. R. GLOBALASHUV JARAYONIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA MAFKURAVIY IMMUNITETNI RIVOJLANTIRISH OMILLARI //Scientific progress. – 2021. – T. 1. – №. 5. – С. 160-165.
7. Ortiqov O. R. O'QITUVCHI FAOLIYATIDA PEDAGOGIK DEONTALOGIYA VA KOMPENTLIKNING ROLI